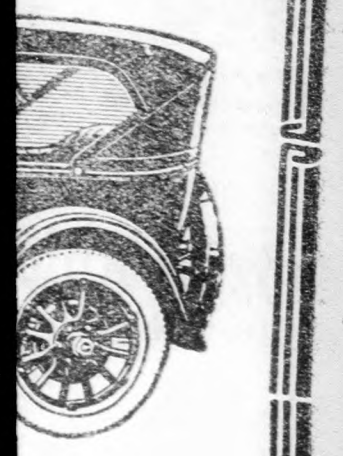

Cluj No.

OK

IX

resti

ljon

eteket

tt ában a

nglezä

lück

rotváló kési

ukorka!

OMP.

raktárnál

iosiny-áron.

Szerkesztőség, kiadó-hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, St. Baron L. Pop. (Brassai-utca) 10.
Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558
A kéziratok kizárólag a szerkesztőséghez címzendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

W KELET

ESIDO POLITIKAI NAPILAP

Dr. Ramasetter Róbert

Budapest

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Romania-ban

Egész évre	—	850
Félévre	—	460
Negyedévre	—	240
Egy hónapra	—	85
Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 4 lej		
Bukarestben	—	5

Ursszlovákiában

Egy hónapra	—	ck 35
Egy szám	—	150

1924 november 19 Szerda

Cluj-Kolozsvár ★ VII. évfolyam ★ 259 szám

5685. Machesvan 22

A zsidó középosztály utja

Írta dr. Pollak Sándor

„Keren Hajessod und Privatinitiative“ cím alatt valóban tanuimányszámúba menő hosszú cikkben (Jüd. Rundschau 89. sz.) foglalkozik Abraham Goldberg, az amerikai zionista szervezetnek egyik vezetője és a zionista mozgalomnak belső életének egyik legteljesebb ismerője azzal a kérdéssel, hogy melyek azok a módszerek és eszközök, amelyek Palesztina felépítését a leghatásosabb eredménnyel és a körülményekhez képest a legrövidebb idő alatt lehetővé tezik. E tanulmánya rendjén jut arra a konklúzióra, hogy jóllehet a Keren H. jesszód teljesítménye az épülő Palesztinának egyik legbiztosabb bázisa, mégis emellett mellőzhetetlen a magántőke aktív bekapcsolódása az építési munkájába. Kimutatja, hogy a Keren H. jesszód terén való legnagyobb erőbefektetések és e célból a zsidóság mind nagyobb rétegeinek ebbe való bevonása, az eredményt tekintve, még mindig elenyésző lezshoz a gigászi munkához képest, amit Palesztina felépítése a zsidóság számára jelent.

A kérdés sokkal fontosabb és reánk, erdélyiekre (tágabb értelemben véve) nézve sokkal jelentősebb, az hogy ezen a nagyhorderejű problémán napirendre kerülünk. Mellőve egy csupán teóriákban nyargaló és épp ezért problematikus értekezést, figyeljük meg az eddigi tapasztalatokat. A Keren H. jesszód eddig összehozott cca 1 millió fontot és ezzel vásárolt mintegy 150 000 dunam területet, amely alkalmas kb. 1500 család letelepedésére. A Keren H. jesszód eddig, alig 3 éves működése alatt cca másfélmillió fontot hozott össze, melyel egyrészt ezen területek részbeni kolonizálását tette lehetővé, másrészt a mulhatatlannul szükségessé vált kulturális, higiénikus stb. szükségleteket fedezte. Tehát két intézménynek eddigi eredményei mintegy 10 000 léleknek egzisztenciáját tudták biztosítani. Kétségtelen, hogy e terén még igen nagy rezervoárunk van és hogy a szemünk előtt lefolyó és folyton növekvő eredménnyel járó propaganda a teljesítményt a jövőben hatványozni fogja. Kétségtelen az is, hogy a világ zsidósága, melynek nagy része ma még távol áll a Keren H. jesszódtól, lecsaneként bár, mindinkább felismeri ebből költségségét és mi a legnagyobb reménnyel és a legszebb hiátásokkal nézhetünk a jövő elébe, azon biztos tudattal, hogy rövid idő alatt a Keren H. jesszód, mint a világ egész zsidóságát átfogó, minden politikai, vagy pártbeli velleitésektől mentes intézmény Palesztina felépítésének egyik leghatásosabb erőforrása lesz.

De mindez távolról sem közelíti meg azokat az energiákat, amelyeket a világ zsidósága kifejtani képes és az eredményt tekintve, messze megelőtte marad azon várakozásnak, amely a világ zsidóság egy nagy részére épp a mostani időben oly élesen megnyilvánul: a nagy tömegek vágya, hogy Erec Jisraeleben, otthon lehessen. Ennek megvalósulása, vagy legalábbis a megvalósulásnak gyorsítása csakis a magántőkének intenzívebb bekapcsolódása után lehetséges. A palesztinai immigráció eddig két réteg számára nyújtott elhelyezkedési lehetőséget. A chalucok, kiknek tőkéjük a mindenrevaló munkakészségükben és lelkesedésükben rejlett és a nagy tőkés egy hársny része, mely a nemzetvalutájú országoktól (Amerika, Egyiptom, India) részben Palesztinaszerzetet hatása alatt, részben jóllegett üzleti érdekből vett részt az építési munkában. De kimaradt eddig a tőkésréteg azon osztálya, amely a gyengevalutájú országokban mint kapitalista szerepelt ugyan, de a palesztinai valuta mellett megfelelően érvényesülni távolról sem tud. Már pedig épp a gyengevalutájú országok adják nem-

Madgearu Vaitoianu miniszter bíróság elé való állítását követeli

Manu éles attakja a kormány kisebbségellenes politikája ellen

(Bucuresti Bukarest, november 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara tegnap esti ülésének második szónoka Manu lelkész, nemzeti párti képviselő volt, aki a többségi képviselők-től szokatlannul éles hangon támadta a kormányt kisebbségellenes politikájáért.

A jelenlegi kormány — mondotta — a viaszlyok kormányja. A kormány által felidőrezt lehetetlen helyzet van a maga után a hátsérmentű zónában az állandó ostromállapotot. Kérdést intéz a kormányhoz, hogy mire jó ez az ostromállapot s egyáltalában mitől tart a kormány, amikor ezt az állapotot állandósítja?

A hátsérmentű földműves nép lakik, amely politikával kereset törődik. A diákmozgalmakra is voltaképpen a kormány adott okot, amelyek azán a jasi sajtólatos esetekhez vezettek. Különféle összeesküvés-ekre a kormány szolgáltatott megindolást a közigazgatásával okot.

A kormány Erdélyt gyarmat gyanánt tekinti és kezeli.

Kiterjeszkedett a kisebbségi kérdésre is s megjegyezte hogy a kisebbségekkel való bánásmód erőszakos, amely hebet a gyulafehérvári határozatokat kellene fokozatosan életbe léptetni.

A többség saog. A közbeszólók felemlitik, hogy a kisebbségeknek megvanak egyházaik és iskoláik.

csak a chaluc tömeget, hanem a középosztály nagy részét is. Az itteni zsidóság helyes értékelése és időszertű megismerése vall, amidőn az előttünk folyamatban levő „Léman Akkó“ akció révén megadja a középosztálynak az impulzust arra, hogy egy aránylag rövid időn belül aktív rész-sévé válják az épülő új országban, minden gazdasági megalkotás nélkül.

Es ha számításba vesszük ezen akcióval kapcsolatos társmozgalmakat (Bakarest, Briu), megállapíthatjuk, hogy egy ily mozgalom magában véve cca 50.000 dunam területet hódít meg, benépeit, a munkaelkalmaknak és elhelyezkedési lehetőségeknek egész sorzatát nyújtja és ezzel Palesztina felépítésének oly lendületet ad, amely semmiféle más módon, vagy eszközökkel el nem érhető.

Egy his realis kiszámítás fozia ezt legelőkeltebben ilusztrálni. Körülbelül 20 fontért lesz egy 3 dunamnyi parcella megszerzhető. Tehát 500 békebeli koronáért. Az akció a középosztály nagy rétegére terjed ki, mely ezt az aránylag kis megterhelést megbirja, anélkül, hogy jelenlegi életstandardját hátrányosan befolyásolná. Az a körülmény, hogy ily módon ezren és ezren vernek gyökeret Erec Jisraeleben, szükségserűleg fog vezetni azon további etappehoz, hogy a megszerzett területet fel is használják, hasznosítsák, azon új otthonát, egzisztenciát teremtsenek. Meg fog indulni az építkezés, a legkülönbözőbb alapításoknak egész sorzata, amelynél szinte biztossággal előrelátható, hogy a legkülönbözőbb eszmék, ötletek, foglalkozási ágak szinte önkéntelenül fognak érvényre jutni.

Az érdekeltek tömege egy nagy része jelentékeny tőkéjét fogja átplántálni, másik része kisebb tőkéje mellett iprárt, műhelyt, tudását fogja hasznosítani. Es csaknem biztossággal lesz megállapítható, hogy egy ily akció sikeres lebonyolításra esetén nem 100 dunamra fog esni egy család, hanem eleinte a 3 dunamos parcellára, majd a fejlődés rendjén 1 dunamos, fél dunamos területet fogja megélhetését találni egy egy család. Es ahogy ezt eddig tapasztaltuk (Tel-Aviv, Haifa, stb.), egy ily embriónális kezdet tén egy évtized alatt oly nagyarányúvá fejlődhet ki, hogy egy 100 000-es számmal növelheti a zsidó lakosság számát léleken és

— Vannak — vágott vissza Manu, — de állandó zaklatásoknak vannak kitéve. Zaklatások mennek végbe az egész országban s ilyeneknek vannak kitéve a polgárok is, akiknek egyenlőknek kellene lenniük.

A kamara mai ülésén elsőnek Deleanu képviselő szólalt fel, aki arra kérte az ipar és kereskedelemügyi minisztert, hogy radikális eszközökkel vessen véget a cukorspekulációnak. Feltétlenül szükségesnek tartja, hogy a kormány szabja meg végre precíz a cukor árat.

Ezután Grizore Filipescu szólalt fel, aki megemlíti te, hogy a busovina szobori-leplezési ünnepségeken egyetlen szóval sem emlékeztek meg a túlviasai román élet legnagyobb alakjáról Jancu Floodorról.

Virgil Madgearu pártspárti képviselő újból az utlevélpánama ügyét teszi szóvá. Követeli, hogy a kamara szekciói azonnal üljenek össze az utlevéi csalás ügyének sürgős megvizsgálására, Vaitoianu minisztert pedig haladéktalanul állítsák bíróság elé.

M. rzesen miniszter ezután betértesztli az esküdőbíróság megformálásáról szóló törvényjavaslatot.

Végül Manu lelkész folytatja tegnapi beszédét és újból támadja a kormányt a kisebbségellenes magatartásáért.

ki tudja mennyivel anyagokban. Ma még az az elképzelésünk, hogy a három dunam 2700 négyszög méter területén egy családi ház, konyhakertészet, háromfiudvar, egy kis gyümölcsös fog felbukkanni. De könnyen lehet, sőt valószínű, hogy rövid idő alatt ez nélkülözhető luxussnak fog feltűnni, mert a napi élet folyton növekvő forgalma, a kereskedelem és ipar fejlődése önmaga számára fog vindikálni minden csépp területet.

Ez a mozgalom, mely elsőként terjed ki a középosztály szélesebb rétegeire és módot nyújt arra, hogy egy b, a közérdeket szolgáló intézmények igénybevétele nélkül, tehát önmagából tömegeket telepítsen át az új hazába, beláthatatlan horderejű lesz az épülő Palesztinára nézve. Nemcsak hogy új és nagymérvű munkaelkalmak nyílnak chalucának számára, nemcsak a zsidó lakosság jelentékeny számbeli növekedését involválja magával, hanem úttörővé válik az immigráció terén és világszerte példát fog statuálni arra hogyan lehet a zsidó középosztályt az új Palesztina aktív részesevé tenni. Es még valamit. Es ez a galut azon zsidóságra nézve, amely a legsúlyosabban érzi annak nyomását, sok helyütt tén elviselhetetlen atmoszféráját, tén ma a legaktuálisabb és ezért tén a legfontosabb. Adva van az út, amelyet követve mindenki, aki a legszükségesebb feltételeknek megfelelően képes, új otthonát, nyugodtságot, biztonságot és ezzel boldogságot önmagának teremteni képes.

— Havazások az országban. Vasárnap este az ország majdnem minden részében erős havazás kezdődött, amely szakadatlanul tartott a következő nap estjéig. Több helyütt hófúvás is volt, amely az országutakat egy részét járattanná tette. A CFR. igazgatósága a váratlan havazások következtében a hókérdet üzembe helyezte. Újabb jelentések szerint a havazás az egész országban, de különösen a régi regátban szakadatlanul tart és veszedelmes mérveket ölt. Costesti és Turnu Magurele között e nagy hó miatt a vonatok sem közlekedhetnek. Bukarestben szünetel a villamosforgalom.

Az ortodox iroda városában

Régi tradíció és új zsidó világnézet. Erdély Zsidó Nagyasszonya. A Pro Palesztina Liga csoportalakulása

(Cluj-Kolozsvár, november 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A zsidó élet kaleidoszkópjában csak az avartott szem tudja a színeket és az árnyalatokat megkülönböztetni. Lám, a Szamos völgyén a zsidóság élte a felületes szemlélő előtt szinte azonos azzal, amit Beszterce vidékén talál. Szigorúan vallásos itt is, ott is. Az idősebb generáció szakállas, pajzses, az asszonyok pedig sájtli viselnek. De amíg ott a Szamos völgyén a külsőségek a lényegét teszik, itt a belső tartalomban olyan friss és eleven szellemű zsidóságot találunk, melynek párja a zsidó galutban alig van. Ha a Szamos völgyén találunk is egy-két tényleges belső zsidó világszemlélettel áthatott zsidót, — így Bathlenben az erdélyi mizrahi egyik nagyértékű, fiatal, vezetésre hivatott emberét, Végh Józsefet, — addig itt Beszterce vidékén a zsidó közélet éppolyan tradicionálisan, szigorúan vallásos, mint amennyire át van hatva a zsidó újjászületés szellemétől. Ki hinné például, hogy

Borgóprundon,

ebben a községben, amely szinte már havasi-nak számít, hisz ott fekszik a Magura alján, évtizedes cionista munkára találunk és olyan zsidókra kitérnek modern szellemi felkészültségével ebben az ország részben csak kevesen vetekedhetnek.

A borgóprundi hitközség elnöke, Majer Weismann, aki egyben az ottani csoportvezető elnöke is, szerényen hivatkozik arra, hogy már huszonöt évvel ezelőtt, amikor Erdélyben alig akadhat valaki, ki Herzl nevét ismeri volna, ő már a cionista táborhoz tartozott, sőt már akkor Németországban fizette meg a rendszer Parteinagert és a sézelt. Így aztán megértjük azt az igazi zsidó otthont, amelyet W iszmannéknál láttunk. A két kis gyerek, Valvele és Berele, idejüket órára hajaltól késő estig a chéder és az iskola között osztják meg. A gyermekeknek legnagyobb boldogsága, ha néhány lejt kapnak, de nem azért hogy elköltözzék, hanem hogy a „piske“-be tegyék. Mert a piske, — a persely, — az ottani gyerekek életének jelentős tényezője. Négy ötéves kis gyerekek már tudják és érzik, hogy a KKL-persely a legszebb zsidó szimbólum, foglalatlan mindennak, amit minden zsidó számára Cion szeretete jelent. Valóban az a szellem, amelyet Berele és társai elárulnak, a legszebb biztatója a zsidó jövőnek.

De találunk más biztató jelekre is. Othtonokra, hová rendszeresen járnak a külföldi zsidó lapjai. A „Haolam“ és „Jüdische Rundschau“ olvasóira talál az ember Borgóprundon és szomszédos fekvésű munkás cionistákra. A KKL munkát Scharfstein Hermann végzi. A zsidó munka megerősödését talált egyik legképzettebb erdélyi cionista, Lsh Józsefnek visszatérésében. Borgóprundon is megalakult az Aviva-csoport és pedig Wolff Szerén vezetése mellett Kahan Berta, Scharfstein Szerén és még a Herzochot leány vesz részt a munka vezetésében. A Pro Palesztina Liga csoport vezetését Weismann Majerné vállalta s bizony minden zsidó asszonyt sokat tanulástának etől a nagyszerűen leltés sajtli zsidó asszonytól. A zsidó ifjak is munkába tömörülnek és talán jellemző tünet, hogy ezek a bukovinai szomszedságban felnevelkedett ifjak már fölélegesen érzik maguk számára a burchenschafti tíres német eredetű tradíciókat.

Bistrița-Beszterce

az utóbbi időben elhalványodott régi jelentőségébe. Hiszen innen indult utjára a régi magyarországi cionizmus egyik legkiválóbb vezetője, dr. Kahan Niszou is és talán minden jellemzi jobban a régi gyökereit zsidó munkát, mint az, hogy a zsidó diákok burchenschaftja, az Ivria, ez évben től meg fejjelállításnak huszonöt éves fordulója.

A besztercei zsidó közéletnek van egy páratlan jelensége. Mert jelenség az erdélyi zsidó életben K. I. L. Lajosné. A zsidó nagyasszonyok típusa ő, jóságában, energiájában szinte bibliai szerző. Aki egyszer látta ezt a csodálatos szép asszonyt, elfelejtani soha nem tudja és aki egyszer megismerte azt a hiheetlen nagy munkát, amelyet végzett és végez, soha szünet meg az igazi zsidó asszony mintapéldének tartani.

De érdekesebbnél érdekesebb zsidó megnyilatkozásokat látnak még. Mindjárt Rachmat hitközségi elnök pompás peidája annak, hogy ime lángoló cionista érzés és a központi iroda szigorú ortodoxizmusa békében és főképpen munkában férnek meg egymással. Beszterceon van ugyanaz az ortodox iroda központi, élen a besztercei főrabbi, Udmann Samuel és ime a besztercei hitközség elnöke régi neves cionista. És hadd jegyezzük itt fel azt a mély tisztelget, amelyet Udmann Samuel főrabbit minden cionista Beszterceon körülvézi, mert

mindenki lelkében az a meggyőződés él, hogy Cion szeretetében mindannyian egyet vagyunk.

Halberg Gyula dr., ki most a munka élére került, — szinte egyedülálló megnyilatkozás az erdélyi cionizmusban. Mikor még a cionizmus szinte elmelet volt, Halberg Gyula gyakorlati tette. Még emlékeztetés az a per, amelyet a volt besztercei főügyessel folytatott, mert az egy zsidó kucsébert lezsidózott. Akkor a főügyész hajlandó is lett volna Halbergöt börtönbe küldeni, az öleletes zsidó ügyvéd azonban azt követelte, hogy a kucsébertől kérjen bocsánatot, és pedig a két börtönőr előtt.

Halberg dr. vas energiája és lelkesedése új életre hívja a besztercei zsidóságot és munkabárállásával a mozgalom értékes vezetőségét. Velé lett gazdagabb. A régi munkások közül dr. Eszeles és Radó frissült erővel készek felvenni tevékenységüket.

Ami azonban szomorú, az a serdült fiatalosság. Zsidó kereskedő és iparos ifjakkal telve a kávéházak és munkára hivatott emberek kisinyes személyi hiúsági kérdések miatt elvetődnek a maguk elvetelenségéből és úrességéből. De már nyomukba hág az új generáció, már munkára készülnek az I. riáncok és az a negyvenhárom fiatal leány, akik a Rath csoportot alkotják, a legszebben biztató jelenségei Beszterce zsidó életének. Egy szomorú jelenséget kell még feljegyeznünk: a Mirjam leányegyesület, amely annak idején szép zsidó munkát végzett, h. lódtik. Az ifjúság lelke és vezére Herschmann Paóbusz, aki nemcsak a KKL munkát látja úgy el, hogy már is óriási fellendülést mutat, de ott van mindenütt, ahol a zsidó ifjúság munkájáról van szó.

A Pro Palesztina Liga is a legszebb élanal indult meg. E munka vezetésére egy bizottság alakult. A szakebb munkát dr. Pohn Blánc, Löbl Henrikus, dr. Hercezer Ignác, Bolgar M. hályns, Nierenfeld S. Jené, Lib. roan és Finkler József végzik és hivódtik még Hercezer Kalmán, R. dích Salamonné, K. sia József és Kallus Lajosné a csoport vezetőségének tagjai. A csoport munkáját dr. Halberg Gyula irányítja.

Magyarországon egy százalékra redukálják a káredelmi kamatot. Budapestről jelentik: A nemzetgyűlés mosonai ülésénél a befizetése előtt a pénzügyminiszter törvényjavajlatot terjeszt be, amely a főlég már csak a papíron létező heti kétézázalékos káredelmi kamatot elűri és helyette egy százalékban állapítja meg az elzárított fizetés után felszámítható kamatot.

A sánta Fiske

Zsidó koldusregény

Írta Mendele Moicher Szforim Fordította Székely Béla

Hála Istennek, csakhogy egészségesen láthatjuk egymást viszont... Miért kötötte be az arcát Reb Mandele? Tán a foga fáj?

„Mind a ketten bekötöttük a fejünket“ — mondom — maga Reb Alter, mert megdagadt, én pedig, mert pajesz nélkül vagyok; maga a legényel jött vissza, én pedig Reb Chajem Chaneval, Chaje Trajne férjével. Így teljes nevével bemutatam a kísérőmet.

Alter kérdően néz reám.

„Mit?! — kiáltom meglepetve, — hát nem ismeri Chajne Trajné?”

„Nos, Chaje Trajne az Chaje Trajne — válaszolja Alter csudálkozva. De a pajesz? Hogy jön ő a maga pajeszéhez?”

„Rokon, a feleségem rokonságba van vele“ — mondja Chajim Chane egy kissé bután.

És amint mi így, a fűvön ülve beszélgettünk, a távolból már látszanak is az oroszlan-jaink. Ugy tetszik nekem, mintha tegnap óta megváltoztak volna. Olyan büszkén tartják a fejüket, mintha mondani akarnák: „Nevess, csak neved! Mégis akadt egy szerető, aki el akart bennünket rabolni. Nem tesz semmit: bár sebek vannak rajtunk, a lábaink rongyokba vannak göngyölve és a szemünk folyik, de ha arra kerül a sor, hogy hintót huzzunk, azt is elhuzzuk és ha arról van szó, hogy eltörjön a tengely, nem csináljuk meg azt sem rosszabbul, mint más. Csak az a mi szerencsétlenségünk, hogy zsidó kezekben vagyunk: ti zsidók csak ígértek az abrakot a lovaitoknak, de nem adtok egyebet útseknél...“ Amikor a lovam a közelembre ér, gyengéden az orrára ütök és nevetek: „Te lurkó!”

Nem sokára rá Reb Alter legénye jön. Ránézek, összecsapom a kezeimet és felkiáltok: „Fiske! Oh, miért nem beszéltem inkább a Messiásról, — akkor biztosan ő jött volna el!”

„Fiske, akiről az előbb beszélt nekem?“ — kérdi meglepetve Alter.

„Igen, ugyanaz, a fürdőből. Na, Fiske, béke legyen veled!”

„Oh, Reb Mendale, azonnal felismertem!“ — mondja Fiske az első üdvözlés után.

„Legyünk hálásak Fiske iránt“ — mondja Alter „ha ő nem lett volna, akkor látnók a lovainkat, amikor a hátunk közepét!”

„És ha Reb Alter nem lett volna“, — mondja Fiske — „akkor Fiske gonosz halállal halt volna meg.“

„Már hallottam, már hallottam!“ — mondtam — „Mond inkább Fiske, hogy kerül sz te ide?”

„Hosszu története van annak“ — mondja Fiske és elfordul tőlem.

Jobban szemügyre veszem Fiskét: szegény hajadonfőn van és mezítláb, a lábai dagadtak és kibezettek, a nap lesütötte és olyan sovány, mint egy fogpiszkáló. — Csupa csont és bőr. A szívem sajog, amikor ránézek. Biztosan sokat szenvedett. Megragadom a kezét:

„A te történeted“ — mondom — „majd később fogjuk hallani, Fiske. Még van időnk rá. Addig is pihend ki magad.“

XI.

Ez a pompás hajnal jó anyagot szolgáltatna egy zsidó költő számára valami szép költeményhez. Egy költeményhez, mely négy házas zsidóról szól, akik kigombolt mellényei a fűben ülnek, az életüknek örvendenek és halgatnak; a napsugárról is szólhat, a szép természetéről, a harmatcseppekről, a madarak-

ról és a lovakról... Még hozzá is fűzhetne valamit a sajátjából: egy juhnyáját, amely a mocsaras réten legelészik, egy tiszta patakocs-káról, amelyből a szukák szomjúságukat csillapítják; még tilinkót is adhatna a szánkba, amellyel dicshimnuszot zengünk a „sirhasirim“ mennyasszonyának. Nem kell, hogy pástortáskát rakjon az oldalunkra, hiszen megvan a saját batyunk. De azt már nem engedem, hogy a szívembe turkáljatok és a ti mustárotokkal izesítsétek meg a dolgot. Azt mással tehetitek meg. A gondolataimat inkább magam mondom el.

Ott fekszem velük a fűben, a szemeim nyitva vannak és örvendek. Miért? Magam sem tudom. Csak olyan könnyű a szívem, nem is mondhatom. Dudolok hozzá, nem azért, mintha koncertezni akarnék, csak úgy... A zsidó így szokott szavak és gondolatok nélkül dudolgatni, ha a gyomra békében hagyja. És így dudolgat az egész zsidó társaság, ha valamelyik ünnepnapon, vagy sabszokor házi ruháikban sétálni mennek, mialatt egyesek a házi ruha rojtjait, a szakállukat csavargatják, vagy pedig hátul összekulcsolják kezeiket.

Chajim Chane is sugárzó arccal dudolgat. Hirtelen azonban feláll, csavar egyet a szakállán, megnevesíti a szája szélét és odaszól nekem:

„Nos, Reb Mendale, ideje volna már menni, nem?”

„Már haza akar menni?“ — kérdelem tőle és magam is felállok. „Hát, szerencsés utat.“

„Mit?!“ — Chajim Chane meglepetve néz rám. — „És maga Reb Mendale? Hát nem akar velem jönni? Hiszen megbeszéltük.“

„Hogy is mehetnék?“ — válaszolom és az embereimre mutatok.

(Folytatás következik.)

(Bécs,

jától.) A k... a szirák... e le... tettek... hos-zu és i...

Dr. Se...

mult pénz... réz-k egy... milyen ké... lalni a B... sem, mert... veltait a... lommal ké... indokolta... el-otzány... vábná a ké... részek kéz... zása esetleg... ker-sülve...

A valé...

.....

A

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ausztria új kancellárja: Ramek volt államtitkár

Partkormány vagy hivatalnok kabinet?

(Bécs, november 18. Az Uj Kelet tudósító-jától.) A kormányválság, amelyet tudvale öleg a sztrájk idézett fel és amely a pártok közötti elhatározások kiélesedését vonta maga után, végre hosszú és izgalmas tárgyalások után megoldódott. Dr. Seypel szövetségi kancellár már az elmúlt pénteken kijelentette a szövetségi ország-rezserk egybehívott főnökei előtt, hogy semmilyen körülmények között nem hajlandó vállalni a kabinetszűkítést. Nem teheti ezt azért sem, mert dr. Kiebertök pénzügyminiszter javaslatát a népszövetségi biztos minden alkalommal keresztlábra. Más okokból is megindokolta elhatározását. Tartott tőle, hogy az alkotmány kibővítésére szánt javaslatai, továbbá a közgazdasági reform és az ország részek közötti finandális helyzet új szabályozása esetleg nagy harcok árán sem lesznek keresztülvihetőek.

A válsághól egyetlen kiút mutatkozott: a

hivatalnok-kormány. Az ügyek vezetését egyelőre az osztrák törvényhozás ezekre bízta volna, akik tisztára adminisztratív szervei lennének a kormányzatnak. A pártok között időközben tárgyalások indulnának meg az új kormány összeállítására vonatkozólag. Tekintve azonban, hogy a sztrájk megszűnése Ausztria lázas állapotát nem szünteti meg, a különböző gazdasági problémák sem oldódnak meg azzal, ha új kormányt kap az ország, amelynek csak hivatali ügyek elintézésére van felhatalmazása, a hivatalnok-kormány ötletét nem tartották a legszerencsésebbnek.

Mindazonáltal úgy látszik, hogy az osztrák kormányválság a napokban meg fog oldódni. A mai napon Ramek volt államtitkár kancellári minőségben bizták meg a kabinet megalkotásával. A tárgyalások a pártok vezetőivel már megindultak és remélni lehet, hogy legközelebb a kormány listája is kész lesz.

A Danilescu-pör tárgyalásának első napja

Danilescu mindent magára vállalt és a bíróság előtt is kijelenti, hogy senki sem tudott a pénz eredetéről. Tisztázódik a kereskedők és közvetítők szerepe

(Cuj-Kolozsvár, november 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Danilescu Alexa nevét erdélyszerte jól ismerik mindazt, amióta a mai rendszer mellett egy nagyon is kézenfekvő, de alapjában véve mégis bizarr ötlettel a partirtentül megvezdögöl, majd amikor a fejs fölétt öszecs-pni készültek a hullámok, öngyilkosságot kísérelt meg, de sikertelenül és ma bíróság előtt áll, hogy feleljen bűnéért.

Danilescu adófőpénztárnok alapjában véve senkit sem akart megkárosítani. Éreken keresztül látta, hogy rovancolást csak nagyon is hosszú időközökben tartanak a pénztárban, látta, hogy a közpénzhiánnyal küzdő kereskedelmi életben minden kölcsönadott ezerleves harminc lejt fiadzik havonta, az ő pénztárban pedig ellenőrzés nélkül hevernek a súlyos milliók, gondolt egy nagyot és saját hasznára — kóstolta adta az állam pénzét. Talán soha sem szelt volna ki ez a stílus, ha egy szép napon Danilescunak tud mására nem jut, hogy rovancolás készült a pénztárban. Danilescu nem tudta a jászott időre összeszedni a pénz elhelyezett pénzét, nem maradt más választása, feyyvethez nyult, előbb azonban még, hogy nevének mocostalanságát megmenthesse, egy műbetűrést követett el pénztárban.

A kereskedők és közvetítők áriatlansága

A nagy apparátussal és kerli-ihetetlen szigorral megindult nyomozás már az első napokban megoldotta a Danilescu-ügy rejélyét. Alig telt el huszonegy óra a rendőrség már is tudta, hogy kinek és hialalmennyi pénzt adott kölcsön Danilescu az állam kasszájából. Negyvennyolc óra múlva a rendőrség már össze is szedte a kihűlőszózott pénzösszeget és az elikhasított summa a maga teljes egészében megkerült. Itt nem hallgathatjuk el, hogy a rendőri nyomozás telen túlságosan is derekas munkát végzett és fokozott buzgalomból méltatlanul megburcolta azokat az embereket, akik teljes jóhiszeműséggel vették igénybe Danilescu pénzét.

Különösen Lusztig Jenő dr., Danilescu ügyvédje, szuevedett sokat ártatlanul, noha már az első pillanctban bizonyos volt, hogy énebi fogalma sem volt arról, hogy a Danilescu-pénz, amelynek kikölcsönözését részben ő közvetítette, bűnös eredetű, mégis az ügyvédi kamara dékánjának többszörös interveuciójára felfüggesztették ügyvédi gyakorlatát.

Danilescu pártatlanul álló nobilitásának közönségre, hogy az ügyesség csupán ő ellene emelt vádat, mert Danilescu minden egyes kihallgatásánál újlag és nyomatékosan hangsúlyozta, hogy sem a közevítőknél, sem a kereskedőknél sejeimék sem volt arról, hogy a pénz nem az ő magántulajdona. A kinstár képviselője több ízben megfélebbezte az ügyesség végzését, a felebbezést a vádtanács és a törvényszék elutasította, a Tábla viszont helyet adott neki és így a mai tárgyaláson Lusztig dr., Citrom Miklós Havas Lázár és Wertheim dr. mint másodrendű vádlottak szerepelnek.

Danilescu vallomása

A főtárgyalást Bohatiel tanácselnök nyitotta meg délelőtt kilenc órakor. Az elnök mellett a bírói emelvényen Jepure és Decussara szavazó-

bírák foglalnak helyet. A vádat Constantinescu ügyész képviseli.

Az ügyvédi asztalt a vádlottak védői ültek körül: Román Valér, Kertész Jenő, Miloa Fabius és Bratu ügyvédek. Mellettük ül Ciordariu ügyvéd, a kinstár ügyésze és Saciu dr., az ügyvédi kamara dékánja, aki tulajdonképpen azért van a tárgyaláson, hogy meggyőződést szerezzen, hogy alapos és jogos volt-e Lusztig ügyvéd felfüggesztése.

Bohatiel tanácselnök elsőnek a per fővádlottját, Danilescu Alexát hallgatja ki. Danilescu igen szimpatikus benyomást tesz, nobilisen vall, semmit sem tagad és senkit sem akar bajba rántani. Az elnök kérdéseire elmondja, hogy ez év januárjában nyult először a reaktívott pénzhez. Nyugodtn nyult a pénzhez, mert az addigi szokás szerint pénztárrevíziót csak júniusban és decemberben tartottak. Éppen ezért olyan feltételek mellett adta kölcsön a pénzt, hogy az állam pénze legkésőbb júniusig visszakerüljön a pénztárba. Ezután elmondta, azért kísérelt meg öngyilkosságot, mert a rovancolás híre teljesen kétségbeesztette. Majd az elnök kérdésére részletesen beszámolt a kölcsön adott összegekről.

Az első összeget január negyedikén vette ki a pénztárból. Éspedig egymillió lejt, amit Citrom Miklós-nak adott kölcsön. Citrom Miklóst még gyerekkora óta ismeri, Citrom ugy tudta, hogy Danilescunak nagyobb magánvagyna van és ezért nem érdeklődött a pénz eredetéről.

Senki sem tudott a pénz eredetéről

A további kérdésekre Danilescu elmondta, hogy az első kasszított összegből ötszázezer lejt elhűldött egy postacsomagban testvéreinek. Dr. Lusztig Jenő ügyvédnek hatszázezer lejt adott át, hogy azt kölcsönképpen elhelyezze a kereskedők között. Lusztig dr. apósának, Havas Lázárnak két ízben adott szászerez lejt. Elena Bodanescu nevű tisztviselőnek, megőrzés végett, ötvenezer lejt adott át. A többi pénzt pedig különböző Kolozsvári bankokban helyezte el, ahol mindenütt voltak még régebbi kisebb-nagyobb betétei.

Danilescu az elnök kérdésére újolag kijelenti, hogy sem a közvetítők, sem a kereskedők nem tudtak a pénz eredetéről és mindnyájan abban a hiszemben voltak, hogy a rájuk bízott pénz magánvagyonától ered.

Lusztig dr. a bíróság előtt

Danilescu után Lusztig Jenő dr.-t hallgatta ki a törvényszék. Lusztig dr. elfogultan lép a bíróság elé, látszik rajta, hogy küzdőkik igazoltatásával. Személyi adatainak bemondása után kérésrel fordul az elnökhöz.

— Elnök ur, — mondja — a tisztességem, a becsületem és az igazságtudásom védelmére van szó. Engedje meg, hogy magyarul beszélhessek, mert így jobban meg tudom magam érteni.

Bohatiel elnök igazi emberei és bírói megértéssel beszél Lusztiggal:

— Ön ügyvéd ember és jogász. Meg tudom érteni, hogy őt felizgatja az a tudat, hogy mint vádlott áll előttünk. De tartsa szemelőtt, hogy mi azért vagyunk itt, hogy az igazságot szolgáljuk. És ha ön ártatlannak tudja magát, akkor nem kell felnie, nyugodjék meg, mert az igazságszolgáltatás előtt ugy beszélhet, mintha templomban volna.

Mire kötelez az ügyvédi titoktartás

Lusztig dr. az elnök kérdésére elmondja, hogy Danilescu hatszázezer lejt adott át részére, hogy azt 36 százalékos kamatoztatás mellett helyezze el a kolozsvári kereskedőknél. A pénz eredetéről nem tudott, mert érdeklődésére a főpénztárnok azt a választ adta, hogy a pénzt nagypapjától örökölte és így ő jóhiszeműen járt el. Amikor a sikkasztás napfényre került, Negrea jogi professzortól és Ujvárossy bírótól kért tanácsot, hogy a Danilescuval fenforgó összeköttetéseit a hatóság tudomására hozhassa-e, vagy sem, de azt a választ kapta, hogy mint Danilescu jogtanácsosa, az ügyet nem szabad senkinek sem elmondja, mert ellenkező esetben megszegi az ügyvédi titoktartásra letett esküjét.

Az elnök a tárgyalást Lusztig dr. kihallgatása után felfüggeszti és délután félnégykor folytatja. Elsőnek Citrom Miklós kereskedőt hallgatják ki. Citrom elmondja, hogy Danilescut még gyerekkorából ismeri, együtt jártak iskolába. Még diák korából emlékszik, hogy Danilescut a nagypapa általánosan pénzzel látta el. Danilescu, amikor a pénzt átadta neki, azt mondta, hogy a nagypapa meghalt és sokat örökölt utána és az egymillió lejt az örökségtől adja kölcsön, hogy kamatoztassa.

Citrom Miklós után Havas Lázár hallgatja ki a bíróság. Havas Lázár elmondta, hogy a pénzt jóhiszeműen vette fel Danilescutól és fogalma sem volt arról, hogy a vejevel is összeköttetésben áll.

Ezután Saciu dr., az ügyvédi kamara dékánja szölcára emelkedik és kéri a bíróságot, hogy a kihallgatást más módon folytassák, mert lehetetlen, hogy Havas ne tudna arról, hogy a veje is összeköttetésben volt Danilescuval.

Saciu dr. felszólalása után az ügyvédek között éles vita indult meg arról, hogy az ügyvédek van-e joga a tárgyaláson közbeszólni? Az ügyvédek vitájának az elnök vet véget.

Dr. Wertheim Mór ezután elmondja, hogy ő jóhiszeműen vette fel Danilescutól a pénzt. A százötvenezer lejt átvételkor nem gyanakodott, mert nem is gondolhatta, hogy Danilescu az állam pénzét adja kölcsön. Dr. Wertheim elmondta, hogy ő pénzügyi főtanácsos volt és a törvények szerint ugy tudja, hogy minden pénztárhoz két kulcs kell legyen, amelyek közül az egyik a pénztárnoknál, a másik pedig az ellenőrnél kell legyen és egymás tudomása nélkül a pénztárból egy banit sem lehet kivenni. Így a pénzt jóhiszeműen vette kölcsön, mert arra nem is gondolhatott, hogy az állami pénztárból lett sikkasztva.

A neológ zsidóság aradi kongresszusa

Tiltakozás a zsidó temetők hatósági kezelésbe vétele ellen. A felekezeti iskolák

(Arad, nov. 18. Az Uj Kelet tudósító-jától.) Tegnap számunkban megírtuk, hogy a romániai neológ zsidó hírközsegek kongresszusa Aradon kezdődött. Mint újabbban jelentik, a delegátusok, mintegy 45-en az ország minden részéből megérkeztek Aradra. A kongresszuson 16 egyházközség képviseltette magát.

A kongresszus az aradi kulturális emeleti termében dr. Adorján Armin (Nagyvárad) elnökletével vette kezdetét. Dr. Adorján elnöki megnyitójában üdvözölte a megjelenteket. Javaslataira a kongresszus hódoló táviratot küldött a királynak, Bratianu miniszterelnöknek és Lepadatu kultuszminiszternek.

Dr. Schütz Henrik (Arad) felszólalása után dr. Eisler Matyas kolozsvári neológ főrabbi részletesen ismertette az erdélyi neológ zsidóság elmúlt évi ténykedését. Utána dr. Kecskeméti Lipót nagyvárad-i főrabbi lendületes szónoklattal beszélt a zsidóság nagy erkölcsi és anyagi kötelességeiről és részletesen ismertette a neológ felekezeti iskolák helyzetét, a zsidó felekezeti iskolák sereglmét.

Dr. Vértés Hugó (Temesvár) a temetők ügyét teszi szóvá és elpanaszolja, hogy egyes helyeken hatósági kezelésbe akarják venni a neológ temetőket. Kéri, hogy a kongresszus tiltakozzon ezen intézkedés ellen, amely ellenkezik a zsidók hagyományos jogaival.

A kongresszus határozati javaslatot fogad el, amelyben a legenerikusabban emeli fel szavát a temetők ügyeibe való hatósági beavatkozás ellen.

A kongresszus elhatározta, hogy feliratot intéz a kormányhoz és kéri fogja, hogy a román nyelv, történelem és román irodalomban kívül a többi tantárgyakat magyar nyelven taníthassák a neológ zsidó felekezeti iskolákban. A kongresszust ma folytatják.

KÖNYVEKRŐL

Két új erdélyi verskötet

— Pap József: Kiáltás a barátót, (Kolozsvár, 1924. Minerva kiadása.) Kibédy Sándor: Diadalmas élt. (A szerző kiadása.)

Rövid egymásutánban két verseskötet jelent meg a kolozsvári könyvpiacra. Mind a két könyvnek szerzője az ugynevezett fiatal gardához tartozik. A becsületes kritikus feladatát ez a külső körülmény erősen megnehezíti. Nem szabad a költői értékelés teljes objektivitását és igényeit szembeállítani velük, hiszen az első lépésről van szó és nem illik vállveréssel keseríteni a költői szépségek keresését. Mindan új utnak indulóban az ígéretet kell keresni és meglátni, ha van. És ha ez meg van, akkor örülni kell nékik és szeretni szívvel kell nézni uttörésüket. Mert nem mindegyik fog utat törni magának a csúcspontig, de az ígéretben lehetőségek vannak. Ebből a szempontból nézzük mi a két új verseskötetet. És ha ez a meglátás vezérel, akkor teljes elismeréssel állíthatjuk meg, hogy szép ígéret, jó ígéret mind a kettő. A két író közül Kibédy Sándor a súlyosabb, de ezzel nem akartuk azt mondani, hogy ő a nagyobb ígéret. Sőt. Kibédy már másodszor jelentkezik az irodalmi fórumon. Az első kicsiny füzetkéjével méltó feltűnést keltett. Erős hangú, új mondanivalókkal jelentkező egyéniségnek mutatkozott. Ez a második, már terjedelmesebb kötetéről a „Diadalmos éltől” is elmondható. De (és szívesen megvalljuk, ez teljesen egyéni impresszió) mi már nagyon is kifortotnak látjuk: az ígéret nála mintha már a megjeljesülés volna. Vannak szavai, vannak lírai elgondolási, megérzési.

„Mindenütt, hol járok, feneketlen mélység tántog szemem előtt.
Fenyegedő szakadékok, a sötétség álutai felett
robog el hitem fehériző acélszertere
és csattogva dübörög
az embert az embertől elválasztó határköveken.
Ropogva, zugva rohanok utamon,
lobogó lángnyelvek forrósága verődik arcokra,
sistergő, szípkésző tűzfolyam árama-sodor
a holnapom felé.
Majd jég, fagy
zuhan a tagjaimra, barlangok homálya
felbőzi a szememet, fegyver
szegődik a mellre és vészharang
ijedt sikongás reszketeti az idegeimet.
A hó alatt,
a romok, omladékok alján magvakat keresek,
élet-virágok szépség fák magjait;
mert jó a tavasz s az új világom
élet, szépség nélkül el nem lehet.”

(„Idegenben”)

Ígéretnek szép, komoly ígéret. Megteljesülésnek kevés volna. Ez az, ami megfajtja a bizalmat. Egyébként ne törődjön vele Kibédy, a fontos az, hogy ő bizzon magába.

Pap József a kevésbé súlyos a kettejük közül. Egyelőre még igazán csak keresi a mondanivalókat és ez a magyarázata annak, hogy formát is csak keresi. A kibővülő mondanivaló mindig megtalálja a magának legjobban megfelelő egyéni formát. A formakeresés, többnyire mondanivaló keresést is jelent.

„Pajtás, dus fényben fürdés a nyár
és mégis megromtom egy bus szóval:
Még vége se lesz
s talpig vasban beront az Ősz
véres, lángoló lobogóval.

Ringsz a nyár, az őle áldott,
de vést jósónak körül a hegyek.
Hullnak és halnak
ha itt az Ősz, csuf átkai alatt
gyanautlan jámbor, ingyen-emberek.

Menjünk! Még semmit se sejt a nyár,
menjünk hamar, mert korán fölébred
és vért hogyha lát
vérben vonaglik ő is az éjig
s porrá veszünk, ő ezésszor áldott élet.”

(„Az áldott nyár ölében”)

Semmi új, semmi egyéni, sem formában, sem tartalomban. Csak a maga keresése. Ez a keresés a legmeghatóbban azokban a verseiben mutatkozik. Amelyeket his rosszmájúsággal tipográfiai költészetnek nevezhetnénk. A magyar aktivizmus Sturm und Drang korszakára emlékeztető szertelen formakeresés mutatkozik bennük. Massze van még a kifortottségűtl és ez nagy érdeme. Mert csupa ígéret. És örülni kell az ígéretnek, szeretni kell az ígért.

Mi azt hisszük (és szíves készséggel elismerjük, hogy ez is csak egyéni impresszió) hogy Pap József ígérete mögül szép és komoly megteljesülések intenek felénk. Szeretnők, ha nem csatlódnánk. A könyvszerető közönség pedig szerezse mind a két könyvet, mert mind a két könyv a maunkat érzők egy-egy lépése az örök szépségek felé. (g. j.)

„Apassionatta.” Salamon Lászlónak, az új költőgeneráció egyik legismosabb lírikusának új verseskötetét készült elhagyni a sajtót. Salomon László első verseskötete az „Eros oltárára” Budapestent jelent meg és annak ideén a legkomolyabb

Megkezdődött a budapesti merénylők bünpörének főtargyalása

Márfy tagad és szemtelentül viselkedik. Nyolcrendbeli gyilkossággal vádolják a nemzetvédelmi szervezet tagjait. Ulaín védő botrányt provokált a tárgyalóteremben

(Budapest, november 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Mára tüzte ki a budapesti törvényszék a bombamerényletek bünügyi főtargyalását. A tárgyalást óriási érdeklődés előzte meg. Már a kora reggeli órákban felvonultak a főtargyalók ébredő csoportja és valóságos eltorlaszolták a Markó utcai törvényszék bejáratát.

Nyolcrendbeli gyilkosság vádja

A tárgyaláson dr. Langer Jenő kuriai bíró elnökölt. A vádat Dolevsiák Mihály ügyész képviseli. Az ügy, amelynek hét vádlottja van, hatalmas anyagot ölel fel és a bünteljeskémények egész sora szerepel. A vádlottak mind az Ébredő Magyarok Egyesületének a tagjai és az ügyész nyolcrendbeli gyilkossággal vádolja őket, amelyet az Erzsébetvárosi Kör és más bombamerényletekkel kapcsolatban követtek el.

Pontosan reggel nyolc órakor nyitotta meg Langer elnök a törvényszéki tárgyalást. A hallgatók részére fentartott padokban alig néhány foglalnak helyet, olyanok, akik nagy protekció révén jutottak jgyhez. Fegyveres börtörök vezeték elő a letartóztatásban lévő vádlottakat. Az elnök bejelenti, hogy a vádat három csoportban fogják tárgyalni. Az ügyész kéri Dreuka Béla szabadlábban lévő vádlott letartóztatását, mert súlyos gyanukok merültek fel ellene, hogy ő volt az, aki tegnap az utcán Sebestyén Ferenc tanut megfenygette, ha Márfy ellen mer vallani. A bíróság rövid tanácskozás után kihirdette, hogy nem rendel el Dreuka letartóztatását. Bejelenti továbbá, hogy elnök az Erzsébetvárosi Kör és az úpesti zsidó templom elleni merényleteket fogják tárgyalni. Ezután a hét vádlott személyi adatainak felvételére kerül sor.

A „vérbíróság” feladata

Márfy kereskedelmét végzett. Két elsőosztályú, egy másodosztályú ezüst és három bronz vitézségi éremmel van kitüntetve. Büntetett előéletű. Márfy kihallgatása során az elnök kérdésére kijelenti, hogy nem érzi magát bünösnek. Ismereti az Ébredők nemzetvédelmi osztályának feladatait, melyeknek ő volt a vezetője.

— Amit tettem — mondja Márfy — szocialistaellenes célból és a zsidók hatalmi túltengésének megakadályozására tettem. Ezért alakult annakidején a nemzetvédelmi szervezet és én csak a szervezet szelleméhez híven járтам el.

Az elnök elrendeli a házkutatásokról talált bizalmas iratok, közöttük a titkos iratok felolvasását. Ezek között azt az írtatot is, amely szerint Prónay és Hájjas elvárják a nemzetvédelmi tagoktól, hogy esküjözöz híven ki tartanak az elvek mellett és ahhoz képest cselekedjenek. Az elnöknek arra a kérdésére, hogy mi volt a vérbíróság feladata, Márfy bejelenti, hogy ez a testület itélkezett az esküszegő tagok fölött. Ezután visszavonja a rendőrségen tett vallomását és ezt azzal indokolja, hogy a rendőrségen kihallgatása során bántalmazták és amit vallott, kényszer alatt vallotta és csupán szorongatott helyzetében írta alá a jegyzőkönyvet.

Tagad a fővádlott

Márfy az elnök további kérdéseire is alhatatosan megmarad amellett, hogy a robbanásokról semmit sem tud és hogy a nemzetvédelmi osztálynál az ő ténykedése nem irányult a bombamerényletek elkövetésére.

Utána Kovács Péter ügyészégi alelnököt hallgatta ki a bíróság. Vallomásában előadja,

kritikai köröket, irójának fiatal kora ellenére is egyes pársra meghódította. Ez a kötet egy merész ivben felfelé törő fiatal költő első bemutatkozása volt, amely már sejtetni engedte irójának nagyra-hivatottságát. Második kötet, az „Első áldozat” mindenben beigazolta azokat a reményeket, amelyek kritikusi első könyvének megjelenéséhez fűztek. Most készülő kötetében „Apassionata” címmel egy világszemléletben már megáll podott, teljes kifortott költő termésait gyűjtötte össze. A kötetre, amelynek megjelenése eseménye lesz az erdélyi könyvpiacnak, előjegyzéseket az Uj Kelet kiadó-hivatala is elfogad.

hogy Márfy a detektíveknek a tanukkal történő szembesítésre adta ki. Kiadásánál Márfy arra herte az alelnököt, hogy ne adják ki a rendőrségnek, mert attól fél, hogy a szembesítésnél bántalmazni fogják. Erre figyelmeztette a detektíveket Márfy jelenlétében, hogy amennyiben bántalmazni fogják, illetékes helyen megtorlást fog követelni. Amikor Márfy visszahátrétt az ügyészség fogházába, sérdésére Márfy kijelentette, hogy nem bántalmazták, csupán a rendőrségi folyosón valaki szembekeppte.

Elmondja továbbá, hogy tavaly decemberben cellájában Márfy a törökfőzójével öngyilkossági szándékából fel akarta akasztani, azonban terve kivitelében megakad lyozták.

Ulaín „levonul a pályáról”

A tanuvallomásának befejezése után az elnök és Ulaín védő között heves jel-net tört ki, mely alkalommal az elnök figyelmezteti Ulaínt, hogy óvakodjon attól, hogy a tárgyalás további során tiszteletlen hangon intézzen kérdéseket a tanukhoz. Ezután az elnök felszólítja Márfy-t, hogy nyilatkozzon arról, mit tud az erzsébetvárosi bombamerényletről. Márfy azzal kezd, hogy 1919-ben megismerkedett a szegedi kormány bécsi követével. Az elnök erre szigorúan rászól Márfyra:

— Nem engedem tovább beszélni. Az elnök aztán megp rancsolja a focház-öröknek, hogy Márfy-t vezessék félre. Ulaín erre felugrik és tiltakozni próbál, de az elnök erőlysen rászól:

— Védő urnak semmi joga, hogy közvetve, vagy közvetlenül a tárgyalás irányításába beavatkozzék.

Ulaín felelni akarván az elnök megjegyzésére, olyan hangot használ, amelyért az elnök rendentartója. Ulaín erre ószedi ironiánsit, majd int a többi védőnek is és kivonul a tárgyalóteremből. Az ügyész előterjesztésére az elnök elrendeli, hogy Ulaín és a vele távozott ügyvédék ellen az ügyvédi kamaránál hivatalból panaszt emeljenek és egyben kérni fogják, hogy hivatalból új védőket nevezzenek ki. Addig is a ma sorra kerülő Szász József védelmével dr. Bartha ügyvédet bízták meg.

Ezután Szász József vádlott kihallgatására került sor. Kijelenti, hogy nem érzi magát bünösnek. Az Erzsébetvárosi Kör bombamerényletek idejéről alibit igazol. A bombamerényletek előkészítéséről semmit sem tudott. Azt állítja, hogy a rendőrségen kész jegyzőkönyvet tették eléje, amelyet ő kényszerhelyzetében aláírt. A vizsgálóbírónál tett vallomását szintén visszavonja.

Tárgyalás közben az eltávozott védők Ulaín nélkül mind visszajöttek. Bejelentették, hogy a védelmet továbbra is ellátják, de az elnöki intézkedés ellen semmiféle panaszt jelente-nek be.

* Hivatalok, vállalatok gumibélyegzőit olesón szállítja „Imperial” grafikai vállalat, Cuij, Str. Minorita. Vidéki megrendelések soronkívül és gyorsan készünek.

Csak Formodont fogkrémet használjon Kató,
Az a legjobb és legolcsóbb fogtisztító.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdelyi és bányai zsidóság napilapja
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
 Az Uj Kelet cikkeinek atányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
 Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lel, negyedévre 240 lel, félévre 460 lel, egész évre 850 lel.

— **De Valera az új sinfein-mozgalom vezére.** Dublinból jelentik: Tegnap számunkban jelentették, hogy de Valerát leartoztatták. Letartóztatása összefüggésben áll azzal, hogy de Valerát újfel magvalasztották az új sinfein-mozgalom vezérének.

— **Cadorna és Diaz marsallok lettek.** Rómából jelentik: A minisztertanács elhatározta, hogy Cadorna és Diaz tábornokokat marsallokká lépteti elő. Tassa di Rova, aki tudvaleg a Horthy Miklós parancsnoksága alatt álló osztrák-magyar tengeri hadsereg dűtően megverte, a vezértengeresgyi címet nyerte.

— **Nagy ársés az amerikai gabonapiaccon.** Newyorkból jelentik: Az amerikai gabonapiaccon nagy ársés észlelhető. Az ársés okául főképen azt a nagy pénzügyvit hozták fel, amely a vezető országokban uralkodik.

— **Harding özvegye beteg.** Newyorkból jelentik: Hardingnak, a volt elnöknek az özvegye súlyosan megbetegedett. Orvosai már minden reményről lemondtak.

— **Pestis dühög a vahabiták mekkai táborában.** Jeruzsálemből jelentik: A vahabita hadsereg peleszínai táborában pestis ütött ki. A járvány egyik legelső áldozta a főhadiszóád volt.

— **Több politikai letartóztatás Rómában.** Rómából jelentik: Riccardo Balini képviselyt, a „Nap baráta” nevű társaság alapítóját és husznál több elvbáratját letartóztatták. A letartóztatás politikai körökben nagy feltűnést keltett.

— **Anglia a görög tengerésze ért.** Athénből jelentik: Az angol tengerészeti miniszterium jegyzéket írtatott a görög kormányhoz, amelyben közli, hogy a görög tengerés et megszervezése céljából egy magyarangy tengerészlet fig a rendelkezésére bocsátani. A tengerészség személyét illetőleg megállapodás még nem történt.

— **Lengyelország nagyhatalom.** Párisból jelentik: Zimovskai rófi tengeri külügyminiszter május 3-ai beszédében követelte volt, hogy Lengyelországot esyhatalomnak ismerjék el. Beszédének most kelt visszhangja: Franciaország és a Vahab nagyhatalomnak mi ösítették Lengyelországot és következésképpen jelenlegi követeléseket nagyövetekké nevezte ki.

— **Amerika csatlakozik a nemzetközi döntőbíróshoz.** Newyorkból jelentik: Coolidge elnök kijelentette, hogy Amerika csatlakozik a nemzetközi döntőbíróshoz. Amerikát a bíróság új alelnöke, Dawes generális fogja képviselni.

— **Drágul az ételmiszer Franciaországban.** Párisból jelentik: A drágaság mind nagyobb es nagyobb méreteket ölt. A kenyér kilójának árat egy frank negyvenre emelték, de már is újabb drágulásról tárgyalnak.

— **Temesváron emelkedett a munkanélküliség.** Temesvárról jelentik: Eddig a munkakeresletrol es a munkanélküliségről, illetve a munkanélküliség emelkedéséről vagy csökkenéséről pontos statisztika nem állott rendelkezésre, mert a munkanélküliséget részben az állami munkahelyező hivatal, részben pedig a szakszervezetek végezték. Most ez a helyzet megcsúszott, mert a kormány rendlete értelmében az összes szakszervezetek kötelesek hetenként írásban bejelenteni az állami munkahelyező hivatalnak, hogy az ök hatáskörükben hány munkás szabadult fel, hány keres munkát és hányan találhatnak elhelyezést. Az állami munkahelyező hivatal a szakszervezetekkel már összehittetésbe lépett s így ezentul pontos statisztika lesz minden olyan téren, amely változást jelent a munkacsökkenés vagy emelkedés tekintetében. Ettől eltekintve is megállapítható, hogy Temesváron a munkanélküliség az utóbbi időben erősen emelkedett, ami különösen a közeledő téli időre való tekintettel igen szomorú jelenség.

— **A szlovenszkói cukorgyárak háromnegyedmillió cukrot gyártottak.** Kassáról jelentik: Az összes szlovenszkói cukorgyárak megkezdtek szeptember és októberben es idei kampányt és október végéig körülbelül 5 millió métermázsza cukorrépat dolgoztak fel és háromnegyedmillió métermázsza cukrot gyártottak.

Direktórium helyett elnököt akar a Magyar Párt intézőbizottsága

Az intézőbizottság értekezletének állásfoglalása. Jorga magyarságellenes interjúja ellen. Bizonytalan időre elhalasztották a párt nagygyűlést

(Cluj-Kolozsvár, nov. 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Magyar Párt intézőbizottsága kedden délután fél 3 órakor a párt helyiségében ülésre gyűlt össze, melyen Ugron István elnökön kívül megjelentek gróf Majláth Gusztáv püspök, Nagy Károly református püspök, dr. Gyárfás Elemér, Sándor József képviselő, Bernády György és az intézőbizottság harminc tagja. Az ülés elején Ugron István elnök bejelentette, hogy a hatóságok az ülés megtartását a hatósági kiadódottak részvétele nélkül engedélyezte, mert elismerték, hogy a párt legbensőbb személyi ügyeit nem lehet a hatóságok előtt pertraktálni. Napirend előtt dr. Gyárfás Elemér kért szót. Felszólalásában rámutatott egyis kolozsvári reggeli lap keddi számában megjelent Jorga-interjúja, mely egyes cikkeis kitételeivel a legnagyobb mértékben sértő a magyarságra s megállapítja, hogy ilyen hangon még senki sem beszélt a magyarságról Romániában Gyárfás Elemér dr. feltételezi, hogy az interjúban elmondottak tényleg Jorgától erednek. Abban es esetben, ha Jorgának az említett lapban közölt kijelentései nem fűdik a valóságot úgy Gyárfás dr. visszavonja megállapításait az interjúról. Abban a feltételzésben, hogy az interjúban foglaltak tényleg Jorgától erednek, Gyárfás Elemér dr. határozati javaslatot terjeszt be, mely szerint a Magyar Párt a három magyar képviselő aláírásával kérvényt nyújt be a busaresti parlamenthez, melyben arra fogják kérni az elnökséget, intézzen kérdést Jorga Miklóshoz arra vonatkozólag, vajjon az említett lapban közölt lesujtó kritikája a magyarságról tényleg töle ered-e?

A gyűlés feltételesen elfogadta Gyárfás határozati javaslatát, melynek kiegészítésül a gyűlés köszönetet szavaz gróf Majláth Gusztáv és Nagy Károly püspöknek az iskolakerésben tett felszólalásukért es egyben megállapítja, hogy a püspökök felszólalásai az egységes magyar párt felfogását fejezték ki. Az értekezlet ezután bizalmas jellegű ülést tartott. Mint értesülünk, az értekezlet tagjai nagy többségben elvetették a direktórium gondolatát es erélyesen állást foglaltak egy új elnök megválasztása mellett. Egyes felszólalók Ugron István elnök mandátumának három hónapos meghosszabbítása mellett emeltek szót, amire Bernády György dr. erélyes hangon tiltakozott ez ellen a kísérlet ellen, hangsúlyozva, hogy szabítani kell végre a párt eddigi tévedésével es olyan elnököt kell a párt élére állítani, akiben van elég erély es elszntság erélyes intézkedések megtételére es komoly munka elvégzésére.

Az értekezlet ezután elhatározta, hogy a pártnak noveaber hó 30-ikára hirdetett nagygyűlést bizonytalan időre elaspólják.

Az ülés az esti órákban még tart es előrelátóhatólag csak éjtel felé ér véget.

— **Kölcsönök szezoaja.** Frankfurtból jelentik: Amerikai bankárok Köln városának kétmillió dolláros Berlinnek hárommillió kölcsönt nyújtottak. Hamburg szenátusával most folynak tárgyalások hasonló kölcsön kibocsátására.

— **Bankfuziók Bécsben.** Bécsből jelentik: Pénzügyi körökben sok szó esik a Zentral-Boden-Freditbank es a néhány év előtt tönkrement Neue Wiener Bankesallhat két folyó fuzió tárgyalásáról. E fuzió híre szerint nem más, mint a Neue Wiener Bank felszólalásának végleges felszámolása.

— **Németországot is meghívják a díszítőművészek világkiállítására.** Párisból jelentik: A díszítőművészetek világkiállításának, amely Párisban 1925 áprilisól októberig fog tartani, a rendezőbizottság többek közt Németországot es Szovjetországot is meghívta. A szovjetek elnöke, Rykoff, megbizta Kogant, a moszkvai szépművészeti akadémia igazgatóját, hogy helyettes a kiállítás rendezőségével a tárgyalásokat lefolytassa. Kogan értesítette a rendezőbizottságot, hogy Szovjetországot a kiállításra részt vesz es ezért külön pavillont is fog építeni.

— **Külföldi kölcsön Tokió ujjaépítésére.** Tokióból jelentik: A japán külügyminiszterium utasítást kapott a kormánytól, hogy a külföldi érdeklődjék egy 130 millió yenes kölcsön feltételei iránt. A kölcsön Tokió ujjaépítésére szolgál.

— **Szabadlábba helyezték Nathusius generális.** Strassburgból jelentik: A letartóztatott Nathusius tábornok ügyében új fordulat állott be. A generális beígazolta, hogy az ellene szóló ítéletről tudomása nem volt es kérte gyengességére es 68 éves korára való tekintettel, hogy a tárgyalásig ideiglenes szabadlábba helyezték, továbbá kötelezte magát, hogy ítélethozatalig Franciaországban maradj. Nathusius egyebként egy amerikai haditörvényszék már felementte volt.

— **Automobilos banditák Oroszországban.** Moszkvából jelentik: Az „I. vesztia” írja, hogy Oroszországban felűntek az elő automobilos banditák. Hat férfi autóban megölt két rendőrt es a „Szopronov” gyapjértékesítő társaság pénztárosát. A pénztárból 50 000 dollár értékű aranyrubeit vittek el.

— **Liberálisok győztek a kubai választásokon.** Havannából jelentik: Most folytak le a kubai elnökválasztások, amelyek a konzervatívok teljes vereségével véződtek. Az új elnök Machado de Morales tábornok es a liberális párt hoz tertzók.

* **Aradi olvasóinkhoz.** Az Uj Kelet aradi kezelését a Löbl Hirlapiroda vette át. A kézbesítésre, hirdetésre es előfizetésre vonatkozólag tnyerhető felvilágosítás.

— **Sztrájkolnak az ausztráliai kikötőmunkások.** Melbourneból jelentik: Az ausztráliai kikötők munkásai sztrájkba léptek. A kormány ostromállapotot rendelt el.

— **Szabadonengedték a Münsterben letartóztatott franciákat.** Münsterből jelentik: A német kormány a szövetségközi bizottság presziójára elrendelte a Münsterben letartóztatott négy francia szabadonbocsátását. A négy közül hárman igazolták, hogy csak tévedésből léptek német területre, egy ellen pedig gyanus viselkedése mellett sem volt elég gyanuk a letartóztatására.

— **Az amerikai elnökök vallási statisztikája.** Coolidge megválasztásával kapcsolatban az amerikai sajtó az elnök elődeivel foglalkozik. Így a „World” megállapította, hogy Coolidge elődei közül kilenc püspöki (anglikán) vallású volt, nyolc presbitériánus, négy unitárius, három metódista, két református kalvinista, egy baptista, egy nazarénus es két felaközeten kívüli. Coolidge maga „kongregacionista.”

— **Radek megfenyegeti az angol kormányt.** Kopenhágából jelentik: A „Pravda” Radek nyílt levelet küldt Ponszbyhoz es Morelhez. Radek megfenyegeti az angol kormányt, hogy amennyiben a Zinovjev fele levelet illetőleg nem nyújtja a legteljesebb elégtételt, sárka könyvet tesz közzé, amelyben leleplezi Anglia hamisításait Curzon es Macdonald alatt.

* **Kereskedők, iparosok gumibélyegzőiket olcsón szerezhetik be „Imperial” grafikai vállalatnál.** Cluj, Str. Minorita. Vidéki megrendelések soronkivül es gyorsan készülnek.

Mindenkit érdekel!

Siessen, hogy **női- és férficipős szükségletét** még idejekorán

Lloyd 2336

féláron

szerezze be

AU PRINTEMPS

áruházban, Str. Memorandului 11.

Mig a készlet tart!

mpörének

ak a nemzetvéremben

a tanúkkal töradásánál Marffy me adjak ki a hogy a szembe-re figyelmeztette elítésében, hogy a, illetékes: he- Amikor Mirffy gházába, sérdá-nem bántalmaz-fo yóson valaki

avaly december-kozojével ügyil-magát akasztani, akd-lyozták

vonul a pályáról- zése utan es el- ves ut-let tört-ök figyelmeztel- hogy a tárgyalás- gon intézése kér- elnök felszólítja- rról, mit tud az- ról. Marffy azzal- merkedett a sze- l. Az elnök erre

beszéli. azcsója a foház- sek fére. Uisin- bál, de az elnök

ogs, hogy köz- rgyalás irányítá-

elnök megjegy- amelyért az el- e öszedi iromá- dőnek is es ki- z ügyész előter- hogy Ulain es a- az ügyvédi ka- meljenek es egy- alból új védőket- sa sora kerűő- Bartha ügyvédet

tt kihallgatására- m érzi magát bü- r bombamerény- A bombamerény- sem tudott. Azt- sz jayzőkönyvet- nyszerelyzetében- vallomását szintén

ozott védők Ulain- jelentették, hogy- k, de az elnöki- panaszú jelente-

ambélyegzőit olcsón- itatal, Cluj, Str.- k soronkivül es

asználjon Kató, fogtisztító.

KÖZGAZDASÁG

Csehszlovákiában életbelépett a bankok reviziós kötelezettségéről szóló törvény

(Prága, november 18. Az Uj Kelet tudósító jától) A csehszlovák kormány az újonnan életbelépett banktörvényt egy harmadik szakasszal egészítette ki, amely azonban a többi rendelkezésektől eltérően, már a közzététel napján, november 7 én életbelépett. A törvénysszakasz a bankok reviziós kötelezettségét rendeli. Mind azon pénzintézetek, melyek beételek vesznek fel, kötelesek a reviziós szövetségbe belépni. A szövetség, mint korlátozott felelősségű társaság alakul meg és a pénzügyminisztérium közvetlen ellenőrzése alatt működik. Központja Prágában van a szabályait jóváhagyás végett már be is nyújtotta a minisztériumhoz. A szövetség feladata ellenőrizni a pénzintézetek és fiókjaink üzleti tevékenységét és a szükséghez képest javaslatot tesz az intézet újraszervezésére, szánálására vagy likvidálására vonatkozólag. A szövetség hatáskörébe tartozik megállapítani, hogy valamely pénzintézet nem működteti törvény vagy alapszabályellenesen. A szövetség az ellenőrzés céljaira külön reviziós ügyosztályt létesít, melynek elnökét és tisztviselőit a szövetség veze ősege választja meg. Az ügyosztály

elnöke és helyettese hivatalbalépéskor fogadalmat tesznek a pénzügyminiszterrel arra, hogy hivatalukat lelkiismeretesen fogják ellátni.

A szövetség ellenőrel jogositva vannak a tagintézetek fizetési helyiségeiben megjelenni, üzleti könyveikbe betekinteni, a pénztári állományt, értékpapirokat, letételeket stb. átvizsgálni. Az ügyosztály bármilyen időpontban bekeresheti a bank mérlegét, az aktívát és passzívát pontos kimutatásért, amiből azután megállapítja a vállalat fizetőképességét. A tagintézetet kérésére a reviziósbizottság megvizsgálhatja a bank adósságait anyagi viszonyait — feltéve, hogy az adó hozzájárul. A reviziós eredményeiről a Szövetség írásbeli jelentéseket tesz az ügyosztály elnökeinek, aki a jelentés tartalmát közli az intézettel és egyúttal a bank kormánybiztosával. Ha a revizió súlyosabb hibák és hiányok nyomára jött, az elnök a hiányok rövid határidőn belüli pótlására szólítja fel az intézetest. Amennyiben a bank nem tud a felszólításnak eleget tenni, ügyét végleges döntés céljából a pénzügyminisztériumhoz terjesztik.

Uj papírzem. Temesvárról jelentik: A „Mechanika“ papírzem csak a napokban kezdte meg intenzívebb működését, mert az egyes modellekhez szükséges gépek csak most érkeztek meg külföldről. Az egész üzem most villanyerőre van berendezve s így megfelelő mennyiségű árut tud forgalomba hozni. Gyártmányai között nagyon sok olyan cikk van melyeknek nagy részét eddig a kereskedőknek külföldről kellett beszerezni. Gyárt: selyem és bársony domiszó alarcokat, mache alarcokat minden formában, confetit, serpentint. Különlegességei a papírjuttatások és játéktárgyak.

Nagy áresés az erdélyi ingatlanokban. A nagy pénzühiány erősen érezteti hatását az erdélyi ingatlanforgalomban is. Eladások, illetve vételtek alig történnek. Azonban ez a jelenség már európai jellegű. Budapesti békébeli térjöveldelműsön alul lehet házakat vásárolni. Ezzel szemben Berlinben a házak ismét német tulajdonba mennek át.

Amerikai hitelajánlatok a csehszlovák ipar részére. Röviddel ezelőtt jelentették, hogy huszonkilenc amerikai pénzintézet egyúttal óhajt az európai ipar részére kölcsönöket folyósítani. Az amerikai pénzintézeteknek Párisban van egy megbízottak, aki hitelajánlatot tett a csehszlovák ipar részére.

Hivatalos kimutatás a csehszlovákiai kényszerégyezésekről. Prágából jelentik: A statisztikai hivatal közlése szerint október hónapban 36 fizetésképtelenséget jelentettek be. Ebből Csehországra 24 Morvaországra és Sziléziára 7 és Szlovenszkóra 5 esik. Az aktív és passzívák kilenc esetben nincs megállapítva, a többi hét esetben az aktívák 9.2 millió, a passzívák 22.8 millió koronát tesznek ki. Ugyanabban a hónapban 166 kiegyezési eljárás indult és pedig Csehországban 79, Morvaországban és Sziléziában 61, Szlovenszkóban 23 és Ruszinszkóban 3. Az aktív és passzívák három esetben nincs megállapítva, a többi 163 esetben az aktívák 44.1 milliót, a passzívák 91.1 millió koronát tesznek ki.

Uj vegyipari üzem Temesváron. A Tóti-koncern, mely az ország közgazdaságának egyik jelentős tényezője, az érdekeltiségekbe tartozó Gyapjuiipar Rt. on kívül már néhány más szakmájú kereskedelmi és ipari vállalatot is alapított. Egyik jelentősebb krefekciója a koncernnek a most nemrégiben alakult „Salan Vegyipari Művek“ j, mely működését csak a közelgő hatékony kezdés meg. Az új vegyipari üzem gyártmányával máris ismertté tette márkáját. A vállalat gyártmányai „Salan“ vegyülettel készült antiszeptikus gyógy- és piperecikkek, melyek szakemberek vezetésé

alatt készülnek. Belföldön a tukaresti tudományos intézetek a kísérletek során a „Salan“ fertőtlenítő szert kiválónsk találák. Az új szert a szülészeti, négyógyászati klinika és számos szanatórium is átvette és bevezette. De nemcsak Románia, hanem a külföld tudományos köréi is előszeretben részesíti a „Salan“t. Londontól sikeres kísérletezésekkel érkeztek udósítások. A megjelent kísérletek alapján kedvező számvéleményt adott is a londoni Institut of Hygiene, az University of London Kings College. Általában az orvosok véleménye, hogy a „Salan“ egyike a legjobb ma létező fertőtlenítő szereknek. A külföldön nagy az érdeklődés a Salan-gyártmányok iránt, aminek legjobb bizonyítéka az, hogy már eddig is jelentékeny megrendeléseket kapott a gyár Anglia, Hollandia, Észak- és Dél-amerikától és az államok most már a vegyszer-gyártási jogát is megszerestek. A Banaég egyébként is erősen fejlett iparának kétségkívül egyik kiváló reprezentáncsa lesz a Tóti-koncern ezen legújabb alpitása.

A mai valutapiac

A mai napon folytatódott a devizák iránti kereslet. Ezzel szemben a kínálat tartózkodó volt. Az árfolyamok a következők: Osztrák korona 370—375, magyar korona 395—400 cseh korona 5.75—5.80, francia frank 10.20—10.30, svájci frank 37.40—37.60, dollár 193—195.00, angol font 885—895, olasz lira 8.30—8.40.

Valutapiac november 18 án

Bukarest. Devizák: Páris 1005, Berlin — London 900, Newyork 195.00, Róma 820, Zürich 37.50, Bécs 26.00 Prága 570 Budapest —

Bukarest. Valuták: Napoleon 730 —, márkák 43.00, leva 132 török lira 104, font sterling 865, francia frank 10.10, svájci frank 36.00, olasz lira 820, drachma 310, dinár 255 —, dollár 187.50, lengyel márkák 34.00, osztrák korona 26 —, magyar korona 24.00 cseh korona 5.40.

Zürich Nyitás — Zárás: Berlin 123.50—123.50, Amsterdam 208.20—208.20, Newyork 519.00—519.00, London 3392.50—3392.00, Páris 2715.00—2715.00, Milánó 2235.00—2235, Prága 1547.50—547.50 Budapest 69.50—69.50 Belgrád 752.50—750.00 Bukarest 280.00—275.00 Varna 100—100, Bécs 73.00—73.00.

Bécsi marhavásár. (A Saborsky és Fia cég jelentése.) Felhajtás volt 2582 darab, ebből 166 darab román áru. Az árak változatlanok. A kereslet lanyha volt.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürgönycim: Saborskysöhne Wien — Élőállat-küldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien ST. Marx. — Huskúldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthalle.

Műtárgyak és régiségek aukciója.

„Arta“ Str. Avram Jancu 3. alatt fővárosi nivóju aukciót rendez, főúri és más magánbirtokból származó műtárgyiból és régiségekből, um: képek, butorok, porcellán, tüveg, szőnyegek, ezüst stb.

A tárgyak kiállítása 1924. nov. 14. d. e. 10 órá-tól nov. 16. d. u. 8-ig.

Arverés közegyző közbejöttével 1924. nov. 17-étől naponta d. u. fél 4-től kezdve

Izrael & Co.

szücs és szőrmedivatáruháza Cluj, Calea Victoriei No 2.

Tekintse meg szőrmedivat újdonságainkat!

Bundák, boák, nappa bőrkabátok és gyermekbundákból nagy választék.

Modern ruhafestés, tisztítás CINK-nél, CLUJ

Gyermekét, hogy meg ne fázzék, saját lakásán, speciális lámpájával **lefényépezi,** karácsonyi nagytításokat olcsón vállal

GÁRDI Imre, Cluj, Marschalkó-ház. — Telefon 7-28.

Szörme és fonalfestés!

Ószi ruhákat és bármilyen kolmét a legjobban fest és tisztít **„KRISTÁLY“ KELMEFESTŐ-GYÁR** Cluj

Szörme és fonalfestés!

Dívtos nőikabátok végleges kiárusítása

mélyen leszállított, minden elfogadható áron. **URANIA ÁRUHÁZ,** Uránia mozgóval szemben. (Sircco 166)

Cluj Cal. Reg. Ferdinand 34

Hölg

kalap nand 8. Alakítások

Franciaország az idén gabonaimportra szorul. Parisból jelentik: Franciaországnak 78 millió métermázsza gabonára van szüksége az ezidei termés pedig össze veszt 80 millió métermázsát tett ki, úgy hogy ha tekintetbe vesszük, hogy a gabonatermes bizonyos része használhatatlan, az ország körülbelül 10 millió métermázsza gabonaimportjára szorul. A miniszter megjegyezte, hogy a kormány a jövő termés szempontjából mérlegelni fogja, vajjon nem szükséges-e a gabonabehozatal monopóliumát életbe léptetni.

SPORT

Pénteken lesz a Kolozsvár—Nagyvárad reváns mérkőzés Nagyváradon?

Nagyváradí tudósítók jelentése szerint a két város revánsmérkőzése, az eredeti tervtől eltérően, nem vasárnap, hanem most pénteken lesz az új nagyvárad palyán. Ezt a módosítást egyébként Nagyváradon az új pálya megújításának tekintik, amelyen a trónörökös is részvesz, Károly trónörökös ugyanis táviratot intézett a nagyváradí egyesületekhez, amelyben közli, hogy pénteken odaérkezni és részt kíván venni a pályamegújítás. Nagyvárad szövetségi kapitánya szonnal értesítésbe lépett Kolozsvárral és közölte a beállott változást.

Ugy látszik, hogy Nagyváradon egyszerű idők járnak, hogy ott még játéka gondolkodnak. Azt hiszik, hogy németek Nagyváradra is elérkezik a tél és így a revánsmérkőzés egyelőre elmarad.

Nagyváradon hat hónap az átigazolási idő. A szászari „Saxonia”ból vesszük az alábbi hírt: A nagyváradí intézőbizottság kimondta, hogy a jövőben az eddigi egy év helyett hat hónapra igazolja az az egyik klubból a másikba átlépő játékosokat. A nagyváradí kerület eddig ugyanis a többi erdélyi kerülettel szemben abban a hátrányban volt, hogy az átlépő játékosokat egy év után igazolta csak le, a többi kerület ellenben hat hónapra. A központi futballszabályzat idevonatkozó pontja ugyanis rendkívül homályos, úgy hogy abból lehet hat hónapra, de lehet egy évre is követhető. A többi kerület a legenyhébb magyarázatot vették, a váradí pedig a legszigorúbbat. Ennek a kerületre nézve hátrányos állapotnak vették véget az intézőbizottság, amikor tegnap este a következő határozatot hozta: „A subcomisio F. B. A. az igazolási szabályok 25. §-át következtetések módosítja: Az a játékos, aki egyik klubból a másikba lép át, az előző egyesületében lejátszott utolsó nyilvános mérkőzésétől számított hat hónapra igazolható új egyesületébe.” A szabálymódosítás véleményeként kimondta a bizottság, hogy mind azok a kerületbeli játékosok, akik átigazolás alatt állnak és előző csapatjukban való utolsó szereplésüktől eltelt hat hónap, „visszamenő hatállyal” leigazolhatók nyilvánították. Az intézőbizottság határozatát híressé homályosnak tartják, mert tudomásunk szerint éppen a nagyváradí kerület volt az amely eddig is a lehető legrövidebb időn belül, — sokszor még hat hónapnál is hamarabb, attól függően, mely egyesület kéri az igazolást — igazolta a játékosokat.

Az olimpiai programból nem törölnek egyetlen sportágat sem. A nemzetközi olimpiai bizottság végrehajtó szerve ez évben Lausanneban tartotta meg évi rendes ülését és elhatározta, hogy az olimpiai programból nem törölnek egyetlen sportot sem, új sportot pedig csak akkor vesznek fel, ha ezt az ápat legalább hat nemzet üzi.

Magyarország a professzionizmus bevezetése előtt. Fodor dr., az MTK sportvezére, e napokban Prágában járt s tanácskozásokat folytatott a CsAF, valamint a nagy egyesületek vezéréivel a professzionizmussal kapcsolatban. Prágából tovább utazott Berlinbe. — A magyarországi világbajnokságát ezidén a Wiener Eislauf-veia fogja megrendezni a nemzetközi korcsolyaszövetség megbízásából, 1925 február 14. és 15-én.

Hölgyeim! Mélyen leszállított árak mellett árusítja filz és bársony modelleket az

„IDEAL”

kalapüzlet, Cluj, Calea Regele Ferdinand 8. szám. Gólya-áruházal szemben. Alakítások és formálások 48 óra alatt készülnek

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Színházi iroda közleménye

Grozavescu bucsuja a Carmenben. Ötöd-ször lép fel Grozavescu csütörtökön este a magyar színházban s ez lesz egyszerűsége bucsu vendégjátéka. Bucsufellépés-ül legragyogóbb szerepét választotta a Carmen Don José-át. Minthogy ezt az előadást bérlészetben tartják meg, korlátolt számban kaphatók még földszinti ülés-k a pénz áránál.

Csokoljon meg! Pénteken és szombaton este 8-11-ig rengeten fogják a színház falai a kacagástól. Hosszú évek óta nem volt a műsoron olyan ötletes, színpokázóan szellemes, fiom-n pikáns francia vígjáték, a minő a csok ljon meg! Tristan Bern-rd új darabja Széditő sikere volt ennek az újdonságnak Párisban, Bécsben és Budapest-n is. Ig-n nagy kedveléssel készülnek s főszereink hálás szerepeikre Poór Lili, Baróti Erzs, Marsi Gizi, Kőszegi Marit, Ihász Aladár, Cselle Lajos, László Miklós, Fratta Géza, Leówey Leó, Mihályfi László fogják a darab főszerep-it játszani.

Három grácia. 12 dik előadása lesz vasárnap este a diadalmas sikere három gráciának.

Vörös malom délután. Vasárnap délután fél négy órakor leszállított helyárrakkal s Poór Lilivel Forgács Sándorral, Ihász Aladárral a három vezetőszerepben fog színiarok üni M. Inár Ferenc óriási sikerű színjátéka a vörös malom. Ez lesz nálunk a Mul.ár darabok a-15 ix előadása.

A szász színház új műsora. Kedd: Bohémélet. (Marcus Ritt, Grosavescu vendégjátékával. Napi bilet 34. szám B. Sorozatszám: 123.)

Szerda: Gerson Du Malheur, vagy az Ördögi mester-ségekkel ta áltatott ifju. (Uj becsatlással. E ötte: C-okouai halála. (Újdonság előszór.) A tinanyi Echóhoz. (Enek.) C-okouai vers-k. (Új név előadás Csokonai vitéz Mihály születésének 150. évfordulóján. Beve-ető előadást Ir. Janovic Jenő tart Premier-bilet 18 sz. Rendes helyárrakkal. Sorozatszám: 131)

Csütörtök: Carmen. (Grosavescu bucsu föllépés-ével. Rózsa Illi föllépés-ével. Főlemelt helyárrakkal. Bérlészetben. Sorozatszám: 134.)

Péntek: Csokoljon meg. (Újdonság előszór. Rendes helyárrakkal. Premier bilet 19 sz. Sorozatszám: 135.)

Szombat d. u. Diadalmas asszony (Operette újdonság 16-odszor. Mérsékelt helyárrakkal. Sorozat 136) Szombat este Csokoljon meg. (Újdonság 2-odszor. Napi bilet 33 szám, A, sorozat 137)

Vasárnap d. e. fél 11 kor: Hevesi Piroska zongora-hangversenye z-nekar kísérettel. (Rendes helyárrakkal, sorozat 133)

Vasárnap d. u. fél 4-kor: A vörös malom (Újdonság 15-odszor, leszállított helyárrakkal, sorozat 139) Vasárnap este 8-kor: A három grácia (12-ed-szer, bilet-színházban, premiéreheljárakkal, sorozat 140)

MOZGÓK MŰSORA

Select mozgó. Szerd, november 19. A N belangoc. II. r-sz K imhild boszija és Nibelungok fiasa. A viághírű német hősköltremény filmese. Főszerepben Hanna Ralph és Paul Richter.

Urania mozgó. Szerda, november 19. Premier. A határuaj Szencziacs amerikai kaladór-dráma 6 felvonásban. Főszerepben Aud Egde Nissen.

Apollo Mozgó. Szerd, november 19. A ciklon. Szenzációs dráma, 5 felvonásban, a kínai csempeszek életéből. Főszerepben amerika híres szín-bor: a Tom Mix.

Érjük mindenütt Pierre önbortváló kést

a felülmúlhatatlan

Velóságos gyönyörűség. Svéd acetozüstte keverve.

Darabja 8 lej. Központ: Bukaresti. Str. Donici 1.

Rudolf Mosse No 106

Öltönyök,

Raglanok,

Ülsterék!

Szántó és Komlós

Cluj,

A r a d Piaja Unirii Satu Mare

14.

Tisztelettel értesitem a nagyedem vásárló közönséget hogy

divatkülönlegességi áruházamban

őszi és téli divatújdonságok

beérkeztek.

Schottisch kabát és aljkelmék, velour és angol bársonyok, mintás marocaine, arany, ezüst kelmék és csipkék, plüschök és caraculök. Toll-diszek minden színben. Butorszövetekben óriási választék.

Tisztelettel:

SZABÓ JENŐ

Telefon 4-79 Telefon

resti tudományos...
szert a szülészet...
szanatórium is át...
Románia, hanem...
ismertében része...
es kísérletezések...
fejlesztés...
dott is a londoni...
of London Kings...
v-laménye, hogy...
létező fertőtlenítő...
érdeklődés a Sa...
jobb bizonyítéka...
megrendeléseket...
Eszak- és Del...
mér a vegyszer...
A Bausg egyéb...
kétféleképpen egyik...
concern ezen leg...

23 50 - 193 50,
York 519 00—
Páris 2715 00—
Francia 1547 50—
Londron 752 50—
Varna 100—

borsky és Fia
2 darab, ebből
áltoztatlanck. A

Fiai cég
Saborsky József
emények címe:
rossmarkthalhe.

1924 nov.
4-től kezdve

34

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 3—, vastag betűvel 6 lej. Leg-
kisebbségi apróhirdetés 30 lej, al ástkeresőknek 30% kedvezmény

Keresek 40-50 éves zsidó vallású, perfekt németül beszélni tudó nőt egy 6 és 4 éves gyermek mellé, ki ezenkívül a főzést is vállalja. Ajánlatok Sándor Mór — Tg-Mures címre küldendők 8185

Szolgálhatok nagyban és kicsiben, kitűnő zamatu 10-12 maligás közönséges és 15-16 maligás édes delevári és más rajhorokkal, a legjutányosabb árak mellett. Rézmitves Salamon, heresk. Győrökész, B. hardiószeg. 8151

Jól bevezetett évek óta kitűnően prosperáló

részvénytársaság engedélyezett alapítókemelésén k végrehajtására, személyesen is közreműködő

társat keres

lej 1-2.000.000 ökével. Ajánlatokat Feszték és Vegyiszakma jellegre Lloyd Express Cluj, Str. Memo andului 24. továbbít.

Leszerelt teglapyari gépeket és berendezést keresünk megvételre cím a kiadóhivatalban. 8144

Libamájat veszek

a lecmagassabb árban.
— vágott liba és kacsa allandóan legolcsóbban kapható Zsitra rendelést elfogadok. Baumhaft, C. Reg. Ferdinand, [v. Wesselényi M. ucca 10]

Villanyról, gáznál üzemeltetesebb, olcsóbb és ugyanolyan fényhatású német gyártmányu hordozható asztali és tetűggesztő, 200-1000 gyertyafényű

petróleum izzólámpákat

szállítanak Fallos & Markó (kl. gépészirőrnökök Cluj, Str. N. Iorga 7. Telefon 6-50

Crossley motorok

benzin, toldgáz stb.

Crossley-Diesel motorok

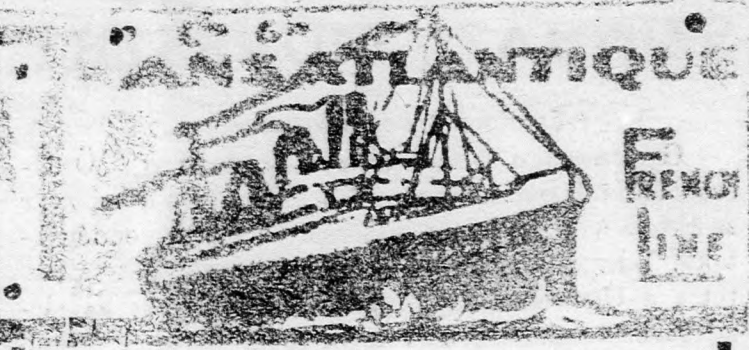
raktáron: 4 PS-60 PS

Vezérképviselő: Carter S. A. Bukaresti, Cal. Victoriei 86. (Pal. Bancai Nejlunel) Tel. 10-71.

A gyár keleteurópai igazgatója a napokban Bukarestbe érkezik. Mindazon cégek és személyek, akiknek üzleti érdekek kívánják az igazgató látogatását, közölik azt november 25 ig „CARTER“ Com. Articolilor Technice Engleze In Romania címen

A LEGJOBBAN OTTO GAGE

TEASÜTÉNYEI

Személyposta — Gózhajók

Havre és Szt.-Nazaire-ból
Cuba és Mexiko
New-York és Canadába.

Felvilágosítások és jegyek:
„SARNIA“-nál
Bucuresti,
Pasagiul Comedia

Karlsbadból közvetlen importált
**porcellán és Steingut-
edények**
éttermi, kávéházi- és háztartási felszerelések, csiszolt préselt és fuvoti üvegáruk, lámpaárak, demyohn, gyógy-
szer és befőttesüvegek legelőnyösebben beszerezhetők:
Ausländer Lajosnál Cluj
Piata M. Viteazul (volt Széchenyi-tér) 39. Telefon 954

GALVANI

A LEGJOBB ELEM

Gyártja: GALVANI-gyár Timisara

Nagy alkalmi Vásár

mélyen leszállított árakkal

- 1 db, finom loden **kalap** .lej **200**
- 1 drb szalaggal szegett **divat kalap** lej **240**
- 1 drb fehér **ing** damaszt elővel ..... lej **250**
- 1 drb **szines** divat french **ing**.... lej **275**

Mindenféle kalap és uridivat cikkek n a gy. választékban.

Weisz Siegfried

kalap és uridivat áruházában
Cluj, Ca. Reg. Ferd. 6.

S. Eisenstädter

szücs és szőrmeáruház

Mode de Paris

Telefon- szám: 768. **CLUJ** Táviratcím: **MODEPELZ.**

PIATA UNIRII No. 12.

Szücs és szőrmeáruházak figyelmébe

Angro osztály:

Calea Victoriei 2. Telef. 724.

Fiók:
Timisoara, Szentgyörgy-tér 1. szám
Telefon: 23-01.

Alba-Iulia, Calea Regele Ferdinand 4.
„Rador“ No 1329

Zeiss

Busch

Rodenstock

szemüvegek különlegességek

KUN MÁTYÁS FIA

1876 óta fennálló üzletében,
Cluj, Calea Victoriei No. 2.
orvosi rendelés, minta vagy választás szerint kaphatók

Szerkesztőség
Hivatal és
Cluj-Kolozsvár
L. Pop. (Brassa
Telefon: Szer
és kiadóhivat
Zs. N. Sz. —
A kéziratok ki
szerkesztőség
zendők. Kézira
adunk vi

1924 novemb

Hont

A magya
dote ide-jén
hazátlan bite
határozott a
szánta, az v
relációkhat k
regaszködás
nek állitsa
gyon fájt ak
is vele a „h
akkor még
való, az áll
mi den ren
denki számé
szerint — k
birtoklása ép
ségek terhét
Az osztályo
egyik osztály
számára kev
allampolg-ra
mindenki sz
lamok terít
nek száma,
lemi képer
nemzeti ter
hatásnak —
zésére kell
den és kilát

Annyi
melletti, me
cselték ref
testünkre és
— kétségbe
határok ho
lehatja zárj
alig lehet e
tényről uja
ság keserüs
ciák jaja, r
most már v
kölsi és a
az illetőség
mint azt a
örmeister ör
Azonba
ban, az ebe
gok üreség
arról a pri
ország terf
kötelekek
melyek va
bad boldog
és érzés jo
tizmus önk
látott term
det, a min
csak elakté
Amig e
kegyetlen
minden fi
nobi pack
legyen, or
gyetlen ar
cifista tö
konferenci
gés csak
reakciótól
mokon és
nek előtte
vergődik
alfa, — b
hoz. Kis,
zetak és
kollektiv
az egyéne
lehetnek
tivebbje:
elérhető
vőjében,